

Гуляєва Людмила

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна*

Yılmaz Adem

*Associate Professor, Doctor of Philosophy, Faculty of Education, Kastamonu University,
Akademi Culture and Education Association, Türkiye*

Avanoğlu Suzan

President and Founder of Akademi Culture and Education Association, Türkiye

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК-ВИМУШЕНИХ МІГРАНТОК НА РИНКУ ПРАЦІ ТУРЕЧЧИНИ

Зелена економіка в європейському академічному та політичному дискурсі вже впевнено розглядається не лише як екологічна модернізація виробництва, а як перехід до моделі сталого розвитку, що поєднує ресурсну ефективність, гідну працю, соціальну інклюзію та економічну стійкість. Міжнародна організація праці визначає справедливий перехід як процес, у якому екологічна трансформація має супроводжуватися створенням якісних робочих місць, активною політикою зайнятості, розвитком навичок і соціальним захистом [1]. У цьому контексті професійна інтеграція жінок-вимушених мігранток є важливою складовою соціального виміру зеленої економіки, як в ЄС, так і в Туреччині.

Для українських жінок, які після початку повномасштабної війни перебувають у Туреччині, питання зайнятості має особливе значення. З одного боку, праця забезпечує дохід, фінансову автономію та можливість утримувати родину. З іншого боку, доступ до формальної зайнятості, професійного навчання й соціального захисту визначає якість інтеграції в приймаючому суспільстві. Туреччина має динамічний, але нерівномірний за розвитком ринок праці, водночас високий рівень вартості життя і структурні нерівності посилюють вразливість жінок, мігрантів та осіб, зайнятих у неформальному секторі.

Туреччина має динамічний, однак структурно складний ринок праці. Попри прогнозоване економічне зростання (за оцінками Світового банку, її економічне зростання у 2026 році прогнозується на рівні 2,8%, а у 2027 році - 3,7% [2]), можливості професійної інтеграції мігранток обмежуються низкою системних проблем: високою вартістю життя, значними гендерними розривами в участі жінок у ринку праці, поширенням неформальної зайнятості, регіональними відмінностями у доступі до роботи, невідповідністю навичок потребам роботодавців та складністю переходу до постійної офіційної зайнятості. Гендерний вимір цієї проблеми є особливо суттєвим. За даними Turkish Statistical Institute, у 2024 році частка жінок у робочій силі Туреччини становила 36,8%, тоді як чоловіків - 72,0%; рівень зайнятості жінок становив 32,5%, а чоловіків - 66,9% [3]. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) також

підкреслює, що, попри поступове зростання жіночої економічної активності, участь жінок у ринку праці Туреччини залишається нижчою, ніж у більшості країн ОЕСР, а домашні та доглядові обов'язки залишаються одним із чинників обмеження економічної активності [4]. Для українських жінок-вимушених мігранток ці бар'єри додатково посилюються мовними труднощами, невизначеністю правового статусу, складністю отримання дозволів на роботу та проблемами визнання кваліфікацій.

Професійні можливості українок у Туреччині доцільно аналізувати через їх відповідність принципам сталої зайнятості: офіційне працевлаштування, гідні умови праці, безпечність, доступ до соціального страхування, можливість професійного зростання та розвиток навичок, потрібних для економіки майбутнього. У цьому контексті зелена економіка постає не лише як сфера екологічних технологій, а і як соціально орієнтована модель розвитку, що має забезпечувати інклюзію, гідну працю та зменшення вразливості на ринку праці. Водночас упровадження принципів сталого розвитку в Туреччині формує нові професійні можливості у сферах, пов'язаних із ресурсоефективністю, цифровими послугами, сталою мобільністю, освітою, доглядовою економікою, туризмом, креативними індустріями та підтримкою місцевих громад. Саме тому окремі сектори турецького ринку праці можуть бути розглянуті як простір професійної інтеграції українських жінок-вимушених мігранток у ширшому контексті зеленої та соціально справедливої економіки (табл.1).

Таблиця 1

Професійні можливості українських жінок-вимушених мігранток у Туреччині в контексті соціального виміру зеленої економіки

Сектор / напрям	Професійні можливості	Значення для професійної інтеграції та основні ризики
Туризм і гостинність	Адміністрування, клієнтський сервіс, робота в готелях, ресторанах, туристичних агенціях, сезонна зайнятість, участь у розвитку сталого туризму та локальних сервісів.	Дає швидкий вхід на ринок праці завдяки мовним і комунікаційним навичкам українок; може бути пов'язаний із розвитком відповідального споживання та екологічних практик у сфері гостинності. Ризики — сезонність, нестабільність доходу, неформальна зайнятість.
Доглядова економіка	Догляд за дітьми, літніми людьми, домашня допомога, супровід родин, підтримка вразливих груп.	Має високий соціальний попит і відповідає соціальному виміру зеленої економіки, оскільки підтримує якість життя, інклюзію та стійкість громад. Ризики — невидима праця, відсутність соціального захисту, залежність від роботодавця.
ІКТ та цифрові послуги	Фриланс, дистанційна робота, переклад, графічний дизайн, контент, онлайн-підтримка, розробка програмного	Створює гнучкі можливості для кваліфікованих жінок, зменшує залежність від локальних бар'єрів і підтримує цифрову трансформацію, важливу для економіки майбутнього. Ризики — потреба

	забезпечення, цифрові комунікації.	в цифрових навичках, стабільному інтернеті, податковій грамотності та правовому оформленні діяльності.
Освіта, мовні та консультаційні послуги	Приватне викладання, онлайн-репетиторство, асистування в міжнародних школах, мовні курси, освітні й адаптаційні програми для мігрантів.	Дозволяє використати попередній педагогічний і професійний досвід; сприяє розвитку людського капіталу, мовній інтеграції та поширенню знань, зокрема у сфері сталого розвитку. Бар'єри — підтвердження дипломів, знання турецької мови, конкуренція на ринку послуг.
Текстиль, ремесла, креативні індустрії та самозайнятість	Швейні, дизайнерські, ручні та креативні послуги, малі домашні бізнеси, продаж через онлайн-платформи, ремонт, повторне використання матеріалів, апсайклінг.	Підтримує самозайнятість і фінансову автономію; може бути пов'язаний із циркулярною економікою, локальним виробництвом і відповідальним споживанням. Ризики — низька оплата, нерегулярність замовлень, складність формалізації діяльності.
Громадські, екологічні та місцеві ініціативи	Участь у проєктах громадських організацій, муніципальних ініціативах, просвітницьких кампаніях, програмах із сортування відходів, енергоощадності, підтримки місцевих громад.	Має безпосередній зв'язок із зеленою трансформацією, екологічною просвітою та соціальною згуртованістю. Може бути шляхом до професійної адаптації через волонтерство, проєктну роботу й громадську активність. Ризики — обмежена кількість оплачуваних позицій, залежність від грантового фінансування, потреба у знанні місцевого контексту.
Сільське господарство, харчові та локальні виробництва	Зайнятість у сільському господарстві, пакування й переробка харчової продукції, робота у малих локальних виробництвах, продаж домашньої та крафтової продукції.	Може бути пов'язаний із розвитком локальних ланцюгів постачання, відповідального споживання та продовольчої стійкості. Для мігранток відкриває можливості швидкого входу на ринок праці, однак має високі ризики неформальної зайнятості, низької оплати, сезонності та слабого соціального захисту.

Джерело: авторська розробка з урахуванням [5].

Наведені в таблиці напрями показують, що професійні можливості українських жінок-вимушених мігранток у Туреччині формуються в різних секторах ринку праці — від туризму, доглядової економіки, текстилю та локальних послуг до цифрової зайнятості, освіти, креативних практик і напрямів, пов'язаних зі сталим розвитком. У цьому контексті професійна інтеграція українок потребує поєднання мовної підготовки, розвитку цифрових навичок, визнання кваліфікацій, правових і податкових консультацій, підтримки самозайнятості та доступу до соціальних сервісів. Такий підхід узгоджується з логікою справедливого переходу, у межах якого зелена й економічна модернізація мають сприяти розширенню

доступу вразливих груп до гідної праці, соціального захисту та сталої економічної участі.

Публікацію підготовлено в межах реалізації проекту «WINGS. Women's Initiative for New Growth and Skills – Empowering Migrant Careers» (Project Number: 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718), що фінансується Європейським Союзом у рамках програми Erasmus+.

Список використаних джерел:

1. International Labour Organization. Just transition towards environmentally sustainable economies and societies. URL: <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/just-transition-towards-environmentally-sustainable-economies-and-societies> (дата звернення: 18.06.2026).
2. World Bank. Türkiye. Overview. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/country/turkey> (дата звернення: 18.06.2026).
3. Turkish Statistical Institute. Women in Türkiye: A Statistical Overview 2025. Ankara : TurkStat, 2025. URL: https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/women_in_Turkiye2025.pdf (дата звернення: 18.06.2026).
4. OECD Economic Surveys: Türkiye 2025. Paris : OECD Publishing, 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/04/oecd-economic-surveys-turkiye-2025_fa62886d/d01c660f-en.pdf (дата звернення: 18.06.2026).
5. Yilmaz A., Avanoğlu S. Rise Up: стратегії розвитку кар'єри для жінок-мігранток для дорослих жінок - вимушених мігранток з України. Туреччина. Akademi Kültür ve Eğitim Derneği, 2025. 48 с.